SLOVENSKI PRIMOREC

UREDNIŠTVO in UPRAVA v Gorici v ulici Riva Piazzutta 18 - Cena oglasom po dogovoru. Odprto vsak delavnik od 10. — 12. ure

KATOLIŠKI TEDNIK

IZIDE VSAKO SREDO
Poštni ček. račun št. 9-17768 — Poštnina plačana v gotovini — Spediz. in abbonamento postale II Gruppo

Leto III. Štev. 46 — GORICA DNE 12. NOVEMBRA 1947. — Cena L. 10

Beneški Slovenci nočejo slovenskih šol!?

Beneški župani, katere je podprl baje tudi neki italijanski duhovnik, ki so ga bili vsilili Beneškim Slovencem za pastirja, so v borbi proti slovenskim šolam navedli tudi sledeči dokaz:

Beneški Slovenci nočejo slovenskih šol

Vsak poznavalec Beneških Slovencev ve prav dobro, da ti naši bratje zelo ljubijo svoj slovenski jezik. Neizpodbitno dejstvo je tudi, da doma govorijo samo slovenski. Istotako gotovo je, da hočejo biti v cerkvi postreženi v slovenščini in da se je neštetokrat zgodilo, da so kar odleteli od spovednice, ako je sedel vanjo italijanski duhovnik. Pred kratkim se je pripetilo v Sovodnjah celo to, da je neki starček umrl brez zakramentov, ker je tamkajšnji duhovnik Italijan in si je mož želel Slovenca, pa je pred njegovim prihodom umrl. — Beneški Slovenci tudi zelo radi pojejo svoje lepe slovenske pesmi. — Če prideš na tržne dneve v Čedad, boš slišal na trgu in po gostilnah več slovenščine kot furlanščine. — Vse to je nesporno.

Kako je torej mogoče, da to ljudstvo, ki je sprejelo slovenski jezik na materinih kolenih in se nasrkalo ljubezni do njega na njenih prsih — kako je mogoče, vprašamo, da to ljudstvo noče svojih, t. j. slovenskih šol? Kako je mogoče, da noče svojega jezika še bolj spoznati, gojiti in izpopolniti? Ali ni to povsem nenaravno?

Vzrokov za tako odklonilno stališče, če sploh moremo o njem govoriti, ne smemo iskati v ljudstvu samem, ampak v zunanjih vplivih.

Ti vplivi prihajajo od italijanske narodne samopašnosti in nestrpnosti, ki noče priznati nobeni narodni manjšini njenih pravic in noče z nobenim narodom kot enakopravnim v miru živeti pod isto državno streho. — Taka miselnost je stalna grožnja za mir med narodi!

Iz tega vzroka so Italijani vsako prizadevanje Beneških Slovencev za slovensko šolstvo in napredek slovenske kulture sploh preganjali kot iredentizem, kot krivično težnjo po odcepitvi od Italije. Tako je bilo v vsej dobi od l. 1866. Vse Slovence, ki so v Benečiji gojili slovensko besedo in budili narodno zavest svojega ljudstva, so zaničevali in preganjali. Pod fašizmom se je to narodno sovraštvo še bolj razplamtelo in takrat so začeli slovenski jezik preganjati tudi v cerkvi. Prepovedali so slovenske pridige, pouk verstva v slovenščini in vsako tiskano besedo. — Sedaj pa neprestano strašijo Slovence s komunizmom, češ da je s slovenskim šolstvom nujno združena tudi priključitev Slovenske Benečije jugoslovanski komunistični diktaturi, ki se je med osvobodilno borbo tako zasovražila med miroljubnim in svobodoljubnim beneškim ljudstvom.

Vse to jasno kaže, da so Beneški Slovenci terorizirani in da ze zato bojijo razodeti svojo željo po slovenski šoli.

O tem, kako nazadnjaško in malo modro je tako strahovanje od strani Italijanov, bomo pisali prihodnjič.

Danes želimo poudariti, da je najslabša firma v borbi za slovensko šolstvo v Benečiji OF, ki pošilja svoje glasnike med beneško ljudstvo in do višjih oblasti. **Ti služabniki komunizma imajo pri vseh rečeh zelo nesrečne roke in delajo povsod le zmedo in narodno škodo.**

Tem ljudem, ki v dobri ali slabi veri prinašajo na zlatem krožniku slovenskega jezika komunistični zastrupljeni močnik, in njihovim gospodarjem naj beneški rojaki in duhovniki pokažejo vrata. **Na stežaj pa naj odprejo vrata šolskih poslopij Slomškovemu in Trinkovemu jeziku in duhu, za katerega nas lahko tudi bolj kulturni narodi zavidajo.**

Na ta način bodo domačim oblastem in furlanskim sodeželanom najbolj jasno pokazali, da odklanjajo komunizem, da se hočejo otresti predvsem **komunističnega podtalnega rovarjenja** in iredentizma in da hočejo gojiti le svoj jezik, do česar imajo enako pravico kot Furlani, Italijani in vsi drugi narodi sveta.

Hočemo biti lojalni in pošteni državljani, a tudi prosvitljeni kristjani in Slovenci!! To bodi geslo Beneških Slovencev.

Zakoten list o španski inkviziciji

Neki zakoten slovenski goriški list (tako zakoten, da si ne upa natisniti niti imena tiskarne, kjer ga tiskajo) se je v eni svojih zadnjih številk pod ogromnim naslovom razpisal o inkviziciji na Španskem. *Namen tega članka je jasen: prikazati katoliško Cerkev kot velesilo reakcionarnosti in okrutnosti*, seveda na podlagi laži, obrekovanja in potvarjanja zgodovinskih dejstev.

Ne bomo sedaj podrobno odgovarjali na članek o inkviziciji: to bomo napravili izčrpno kdaj pozneje. V pričujočem članku se hočemo dotakniti samo par stvari, ki nam bodo na prvi pogled pokazale vso majavost, neosnovanost in tendencioznost omenjenega pisanja:

Zemljepisne zmote

1. Vsak drugošolček ve, da je mesto Toloza (Toulouse) v južni Franciji. Učenemu pisunu članka o španski inkviziciji je seveda Toloza v Španiji. Jasno: blizu Toloze so se pojavili heretiki albigenzi (imenovani po mestu Albi, ki je — ti smola grda! — tudi v južni Franciji), ki so dali nekak povod za ustanovitev inkvizicije. Inkvizicija — tako sklepa člankar — je zrastla na španskem zelniku. Torej so morali nastati tudi oni preklemanski heretiki nekje blizu Toloze — v Španiji. Kaj zato, če reakcionarni zemljepis protestira! Treba ga je prikrojiti po dialektično-materilističnih metodah.

Zgodovinske zmote

2. Še bolj humoristično je znanje zgodovine, ki ga kaže nesrečni člankar. (Revež je svoje podatke najbrže črpal iz kakih »naprednih« sovjetskih virov, ki so sploh znani po svoji »objektivnosti«). Piše namreč dobesedno: »Ta teror (namreč inkvizicije) je rodil v Španiji hinavščino itd... Ves napredek je v tej veliki in dobrodušni (komičen ta »dobrodušni«) državi zamrl. Posledice niso izostale: država je propadla, ljudstvo je obubožalo, nevednost se je širila itd«. Z drugimi besedami: inkvizicija je bila kriva vseh španskih nesreč, kulturne zaostalosti, propada. Taka je materialistična »interpretacija« španske zgodovine. Prava španska zgodovina (tista, ki se ne pusti natezati na marksistično kopito) pa pravi drugače: Ta pravi, da je XVI. stoletje, v katerem doseže šp. inkvizicija nekako svoj višek, hkratu tudi stoletje, ko doseže španski narod svoj zgodovinski višek, in sicer na vseh področjih človeškega duha. Španska država postane takrat vodilna svetovna velesila (Karel V.), njen imperij obsega dober del Evrope in Amerike. Na kulturnem področju imamo čudovit »siglo de oro« (zlato dobo) španskega slovstva in umetnosti, dobo, ki sega še globoko v XVII. stoletje. Kdo ne pozna imen, kakor so: Lope de Vega, Calderon de la Barca, Cervantes, Velasquez, Murillo? To je obenem tudi doba velikih španskih svetnikov in mistikov, kot so sv. Ignacij, Janez od Križa in sv. Terezija Avilska. Ali ni čudno, gospod marksistični člankar, da sovpada ta doba največjega razmaha španskega duha ravno z največjim »divjanjem« inkvizicije? Ali se vam ne vsiljuje misel, ki jo je bil prisiljen izraziti veliki obrekovalec inkvizicije ameriški zgodovinar Lea, da je inkvizicija vkljub vsemu pospeševala omiko in napredek?

3. Pisec smelo trdi, da so se »inkvizicijski tribunali razširili po vseh katoliških deželah«, medtem ko je dovolj, da pogledamo v katerikoli zgodovinski priročnik, pa spoznamo, da je bila inkvizicija razširjena samo v nekaterih katoliških deželah: v Španiji, južni Franciji in v Italiji; iz severne Francije in Nemčije je zelo hitro izginila; nikdar ni prodrla v Anglijo, Belgijo in Nizozemsko, Portugalsko, v skandinavske in slovanske države.

Piscu članka toplo priporočamo, naj bo bolj previden in naj ne črpa samo iz sovjetskih virov, kadar nam bo hotel spregovoriti še kaj iz cerkvene zgodovine.

Al naj pričakujemo novih neslanosti?

Zelo napeto namreč pričakujemo, da nam povè še kaj zabavnega o »papežinji« Ivani, o Galileu Galileiju, o Aleksandru VI., o čarovnicah itd. Vsak »pošten« sovražnik katoliške Cerkve, ki si domišlja, da bo njen grobokop, začne namreč pri španski inkviziciji in konča pri čarovnicah. Torej se lepo priporočamo!

Povejte rajši resnico od danes!

Še nekaj bi prosili člankarja, ki se je s tako veliko kompetenco vrgel na vprašanje inkvizicije: Ali bi nam ne mogel postreči s kakšnimi zanimivostmi o modernih inkviziciah, recimo o inkviziciji, ki jo z nezaslišano krutostjo vodi sovjetska NKVD (nekdanja GPU) in ki je zahtevala — ne morda v treh stoletjih kot španska — temveč v treh desetletjih milijone človeških žrtev? Ali pa o komunistični inkviziciji OZNE, ki ima v kratki dobi nekaj let že tisoče nedolžnih žrtev na vesti? To bi bila res zanimiva in aktualna vprašanja. Kaj bi hodili v reakcionarni srednji vek! —

Ko bo ta list pošteno priznal, da se grozote španske inkvizicije ne dajo niti primerjati z nezaslišanimi grozotami komunistične svetovne inkvizicije, se nam bo vzbudilo prvo upanje, da misli resnično postati samostojen in resen slovenski list, vreden, da stopi iz bogato plačanega zakotja.

—*—

KOMUNIZEM JE NEPOBOLJŠLJIV

Vkljub kričečemu zatrjevanju komunistične propagande, da je pod komunističnimi diktaturami zajamčena verska svoboda, so razni listi prinesli iz Moskve sledečo vest:

»Centralni komitet komunistične mladine SZ je danes 4. XI. 1947 izrecno prepovedal svojim članom hoditi v cerkev in imeti katero koli zvezo z vero.« Mladinsko glasilo Komsomolskaja Pravda prinaša takoj za gori omenjenim protiverskim »ediktom« sledeče Stalinovo mnenje: »Stranka (t.j. komunistična) ne more biti nevtralna glede vere. Ta vrši svojo propagando proti vsem različnim verskim predsodkom, v kolikor so nasprotni znanstvenemu materializmu. Nekateri člani stranke so ovirali dejanski razvoj protiverske propagande. Če bodo taki izključeni, bo dobro, kajti za take »komuniste« ni prostora v vrstah Stranke.« (Po Oss. Rom. 5. XI.)

Verni »komunisti« vseh dežel so dobili s temi izjavami prav glasno zaušnico, mi pa najbolj merodajno zagotovilo, da smo bili vedno na pravi poti, ko smo trdili, da pravi komunist ne more biti pravi vernik in obratno. Ali — ali!

DUHOVNA OBNOVA ZA DEKLETA

Mesečna duhovna obnova za dekleta bo v petek 14. t. m. ob 7. uri zvečer in v soboto 15. t. m. ob 6,30 zjutraj v zavodu Notre Dame.

„Herod ga je pa zaničeval s svojimi vojaki in ga v zasmeh dal ogrniti z belim oblačilom...“

Rdeči herodeži, ki le naprej vpijejo, da naj se duhovniki ne pečajo s politiko, so zdaj ponovno začeli siliti duhovnike, naj se vpišejo v OF, ki je politična in povrhu še čisto komunistična organizacija in ne morda kaka splošna »domovinska« fronta.

Poleg vseh drugih zapostavljanj in zaničevanj bi radi duhovščino v zasmeh vsemu kulturnemu svetu ogrnili v rdeči komunistični plašč. Da bo komedija še bolj popolna, bi baje radi enega izmed teh poniževanih duhovnikov, ki se najbolj pusti zasmehovati, izvolili za poslanca.

Kristus je pred Herodom samo molčal, ker ta človek ni bil vreden nobene besede iz njegovih ust.

Tako se morajo zadržati tudi značajni katoliški duhovniki, ko jih vabijo v komunistične organizacije. Duhovnik mora biti pripravljen rajši na smrt, kakor da bi se pustil tako zlorabljati v pohujšanje vsemu vernemu ljudstvu doma in v tujini.

ODPRITE OČI!

Katoliška informativna družba v New Yorku je objavila kakih trideset protikomunističnih brošur, ki imajo ta namen, da poučijo katoliške vernike v Ameriki o komunizmu, njegovem nauku, njegovi taktiki, njegovih delih in grenkih sadovih.

Katoliški Slovenci so take brošure tiskali in brali že pred več leti. Slovenskega naroda kot takega pa te brošure niso rešile pogube, pač tudi zato ne, ker so bili Američani v tej zadevi toliko let za nami, da so začeli šele zdaj študirati, kako pošast so podpirali in koliko milijonov ljudi so izročili njenim krempljem.

Če bi bili katoliški Slovenci l. 1945. Američani, bi bil danes na svetu najlepši mir — in vsi narodi bi bili resnično svobodni in prosti strahu pred kugo, lakoto, revolucijo in vojno.

OKNO v SVET

Ali se še izplača gledati skozi to okno? Ali ni pesem, ki doni iz sveta, vedno ista, le da se glasi v različnih glasovnih legah?

Veliki in mali politiki, diplomati in državniki posameznih držav in mednarodnega sveta se zbirajo le naprej na sestanke in posvetovanja po raznih plenarnih zasedanjih, ustanovodajnih zbornicah, parlamentih, komisijah, podkomisijah, tiskovnih konferencah itd. Tam govorijo, se prepirajo, vpijejo, drug drugega psujejo in obkladajo z raznimi očitki in grožnjami.

Najbolj kričavi so povsod ljudje vzhodnega bloka in njih simpatizerji vsega sveta. Ti se predstavljajo kot edini zdravniki sodobne človeške družbe. Vse druge zdravnike porivajo vstran in jih zaničujejo kot morilce človeštva, ki mislijo samo na vojno in pokočanje sovjetskega raja brez Boga, angelov in svetnikov. Po njihovem mnenju bi morali vsi miroljubni državniki izročiti vse orožje, ves denar, vse ljudi, vse duše le njim edinim, da bi jim brez vojne postali tihi in pokorni sužnji.

To pa zapadnim ljudem ni všeč. Zdi se jim, da so v svoji popustljivosti šli že mnogo predaleč, ker so pač mislili, da imaje opravila z normalnimi, človeškimi ljudmi, ki jim je vsaj lastna beseda sveta. Zdaj pa se vsak dan bolj prepričujejo, da imajo opravila z nenasitnim partnerjem, s katerim se ne moreš pogoditi, dokler ti teče po žilah tudi ena sama kaplja krvi.

Ker je položaj dejansko tak, zato se po svetu sicer veliko govori o miru in od raznih strani se tudi veliko dela in žrtvuje za ljubi mir, ki si ga narodi tako želijo, a na drugi strani je povsod veliko govorjenja tudi o ladjah, ki prevažajo vojni material, o armadah, ki poplavljajo cele dežele, o naraščanju vojne proizvodnje itd.

Optimisti pričakujejo, da bodo ameriški bombončki v obliki gospodarskih podpor svet pomirili in spravili v normalno stanje. Pesimisti pa menijo, da bodo poredne in nepoboljšljive prepirljivce spravile k pameti le ameriške atomske bombe.

Plahi sredinci vsega sveta, ki bi radi brez boja in žrtev dočakali »uro za svoj nastop«, se pa ne marajo proglasiti ne za eno ne za drugo stran, ampak v svoji »modrosti« priporočajo sladkor, čokolado, limono in druge pripomočke, ki naj bi pomagale narodom, da zaradi ljubega miru požrejo rdeči strup. V tej uri so prav ti ljudje po vsem svetu najbolj nevarni.

PREBIVALSTVO EVROPE. Neka ameriška revija prinaša zanimive podatke o nihanju prebivalstva Evrope. Leta 1940 je znašalo vse evropsko prebivalstvo 399 milijonov, v letu 1960 bo doseglo število 421 milijonov in bo v letu 1970 zlezlo na 417 milijonov. Evropske države se v tem pogledu lahko razdelijo na tri skupine: države z zmanjšujočim se prebivalstvom (Avstrija, Belgija, Anglija z Walesom, Estonska, Francija, Švedska in Švica) — države s stalnim prebivalstvom (Albanija, Danska, Finska, Nemčija, Madžarska, Irska, Letonska, Litva, Norveška, Škotska) — države z naraščajočim prebivalstvom (Bolgarska, Grčija, Italija, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Romunija, Španija, Rusija, Jugoslavija). Tolažljivo je pri tem dejstvo, da spadajo slovanski narodi v zadnjo vrsto, med države z naraščajočim prebivalstvom.

NAD 3000 AMERIČANOV JE PROSILO ZA DOVOLJENJE POROKE Z NEMKAMI. Nad 3000 Američ. je prosilo, da se jim dovoli poročiti nemška dekleta, odkar je bila ukinjena prepoved takih zakonov. Do zdaj so izdali dovoljenje 1592 prosilcem, od katerih se jih je najmanj 1355 že poročilo. — Nove prošnje pa še vedno prihajajo.

»ODKRITJE PENICILINA — GOL SLUČAJ«. Pri otvoritvi Zavoda farmaceutskih družb v Londonu je znani britanski učenjak Sir Alexander Fleming izjavil, da je bilo odkritje penicilina gol slučaj.

Sir Alexander Fleming je izjavil, da je o odkritju tega zdravila krožilo mnogo fantastičnih vesti, dejansko pa se je odkritje zgodilo na sledeči način.

Določena količina modrikaste plesni (penicilin) je prišla slučajno v stik s kulturo bakterij. Trosi plesni so običajno v zraku in se usedajo povsod. V tem primeru pa se je pripetilo, da je izgledalo kot da plesen razkraja bakterije. Fleming je začel stvar preiskavati in je prihajal do vedno bolj zanimivih ugotovitev, da je plesen mogočen antiseptik, kateremu je dal ime penicilin.

NAJVEČJI TELESKOP SVETA bodo prihodnje leto postavili v zvezdarni na gori Palomar v bližini S. Diega v Kaliforniji. Njegovo lečo, ki ima 5,08 m premera, so brusili in gladili 12 let. Z njo bodo preiskovali vsemirje na razdaljo ene milijarde svetlobnih let.

PLEN, ki so si ga nabrali nacisti na račun svojih žrtev, bodo prodali v korist beguncev, katerih ne bo mogoče vrniti v domovino. En del tega plena v vrednosti 4 milijonov dolarjev bodo prodali v Združenih državah.

MEDAMERIŠKA POGODBA pravi, da bo vsakršen oborožen napad katere koli države na kako ameriško državo veljal kot napad na vse ameriške države. Pogodba obsega tudi Kanado in Groenlandijo.

PODRŽAVLJENJE ANGLEŠKIH PREVOZNIH PODJETIJ. Na novega leta dan 1948 bo v Angliji stopil v veljavo zakon, ki predvideva podržavljenje celotnega angleškega transportnega sistema.

Ta ukrep bo prizadejal tedaj nič manj kot 750 tisoč delavcev in nameščencev; transakcija pa razen tega pomeni, da bo menjal gospodarja kapital v iznosu ene milijarde in 65 milijonov funtov šterlingov.

ŽENSKA MODA NE PUSTI SPATI MINISTROM

Nova ženska moda, ki so jo začeli uvajati pariški krojači, zahteva, da morajo biti krila dolga skoro do členov. Ko se je nova moda pojavila v Londonu, je izzvala val protestov med angleškimi ženskami, pa tudi pri ministrih. Ženske protestirajo, češ da to ni praktično, toda kljub temu si nabavljajo nova krila »po modi«. Hujše je pri ministrih. Te skrbi kakor moža v znani pesmi: »Kje bom jemal, da bom babi dajal«; skrbi jih pomislek, da bodo dolga krila zahtevala dosti več blaga in mnogo novih kril, saj prejšnja niso več v modi. Blaga v Angliji pa ni. Zato je minister Cripps izjavil, da so daljša krila nepatriotična. Toda moda gre svojo pot naprej. Kakor se prej ni ozirala na proteste duhovnikov, tako se sedaj ne bo ozirala na proteste ministrov. Ženski svet ji bo še naprej vdano in zvesto tlačanil.

PROTI VOLJI SZ IN SLOVANSKEGA BLOKA se je pri politični komisiji ZN sestavila komisija za balkansko vprašanje, ki naj razčisti incidente na grški meji. Člani komisije so: ZDA, Velika Britanija, Francija, Kitajska, Avstrija, Holandska, Mehika in Pakistan.

„Sramota"

Pod tem naslovom je komunistična »Unità« 2. 11. poročala, da je na praznik vseh svetih v cerkvi sv. apostolov v Rimu opoldne neki duhovnik pridigal namesto o evangeliju — o bogastvu nekaterih vodilnih komunistov in o razkošju njihovih žen, ki da imajo briljantov za 12 milijonov lir. Temu »zlorabljanju cerkve v politične namene« da je neki človek ugovarjal in da je tako med verniki nastal prepir, ker so eni potegnili z duhovnikom, drugi pa z ugovarjajočim moškim. Ta je moral ob spremljevanju pridigarjevih psovk zapustiti cerkev. »Unità« in za njim »Avanti« pravita, da se bo moral duhovnik, ki ga pa ne imenujeta, čeprav se naslanjata na izpoved zelo verodostojne osebe (»degnissima di fede«), zagovarjati pred sodiščem, ker ga bodo Togliatti, Nenni in Scoccimarro tožili radi žaljenja časti. Časopisa vabita vse tiste, ki bi radi pred sodiščem pričali, naj se zglasijo.

»Osservatore Romano« pravi 5. 11. o tej zadevi sledeče: Nihče se ne bo priglasil iz enostavnega razloga, ker pri sv. maši opoldne v soboto pri Svetih apostolih ni bilo ne razlage evangelija ne pridige — in zato ni bilo nobene prekinitve, nobenega incidenta in nobene sramote.

Mi pravimo, da na svetu ne bo konca zmešnjav, dokler ne bodo vsi ljudje spoznali, da komunistom ne smemo prav nobene stvari verjeti, čeprav morda kdaj tudi kaj resničnega povedo.

Vsaka krščanska družina, ki hoče v teh časih ostati zvesta Kristusu, mora imeti katoliški list!

DOMAČE NOVICE

MISIJON V TRSTU

Kar pomnijo še ni bilo v Trstu takega splošnega slovenskega misijona, kot je bil letos od praznika Kristusa Kralja do Vseh svetih. Vršil se je istočasno v sedmih župnih cerkvah, in sicer: v Barkovljah, v Rojanu, pri Novem Svetem Antonu, pri Sv. Ivanu, pri Sv. Jakobu, pri Sv. Vincenciju in v Škednju. — Pridigali so odlični govorniki. Med njimi so bili: 2 lazarista, 1 salezijanec, 1 kapucin in 3 svetni duhovniki iz raznih krajev slovenskih dežel. — V vsaki cerkvi je bilo okrog 20 govorov. — V začetku je nenavadno huda burja, ki je tedaj razsajala po Trstu, zelo ovirala udeležbo. Od srede naprej pa je prihajalo vedno več ljudi k pridigam in tudi pri zakramentih je bila udeležba zadovoljiva.

Uspeh je pokazal, da je domača duhovščina vernike na ta misijon dobro pripravila. Z zadovoljstvom smo ugotovili, da te verske prireditve nihče ni oviral ali motil.

Ta ljudski misijon pa nikakor še ni zajel vseh vernikov. Temu se ni čuditi, če pomislimo, da so bili slovenski verniki že desetletja dušnopastirsko zanemarjeni — še mnogo bolj kot italijanski.

Pri moških smo opazili zlè sadove brezbožnega materializma, ki tako razsaja zlasti med delavstvom, a tudi med izobraženstvom, ki se do danes še ni ovedlo, da ni materializem le odpad od vere, ampak tudi odpad od zdrave pameti.

Za ohranitev in poglobitev sadov misijona bi bilo treba ustanoviti ali poživiti verske organizacije za razne stanove. Kakor v vseh drugih rečeh je treba tudi pri delu za pokristjanjenje sodobnega sveta organiziranega in sistematičnega sodelovanja vseh zdravih krščanskih sil.

Naj nihče ne reče, da današnji svet potrebuje predvsem telesnega kruha, kajti pošteno krščansko življenje je najvažnejši faktor tudi pri izgradnji prave »demokracije kruha«, t. j. uspešnega dela in pravične razdelitve njegovih sadov.

IZŠEL JE ZOPET PRIJATELJ SLOVENSKIH OTROK

Pastirček

STARŠI IN UČITELJI NAJ SKRBIJO, DA PRIDE VSEM UČENCEM V ROKE

Ban Jelačič reakcionar

Pred nekaj meseci so v Zagrebu odstranili spomenik slavnega bana Jelačiča, ki je l. 1848. premagal uporne Madžare, ki so se skušali odtrgati od Avstrije in še bolj zasužnjiti okoliške Slovane, zlasti Hrvate.

Hvaležni narod je imenoval po zmagovitem banu najlepši trg v Zagrebu in mu postavil veličasten spomenik, ki je postal simbol hrvatstva v boju za svobodo. Hrvatsko ljudstvo je bilo silno navezano na ta spomenik. Vsak pravi Hrvat ga je moral vsaj enkrat v življenju videti, drugače ne bi mogel mirno zatisniti oči.

Madžare je spomenik močno dražil. Prenekaterikrat so ga skušali odstraniti, a se jim ni posrečilo. Zbali so se prebujajočega se hrvatskega naroda. Česar niso upali narediti Madžari, so izvršili pred nedavnim sedanji oblastniki. Svoj korak so skušali opravičiti pred narodom z izgovorom, da je Jelačič res osvobodil Hrvate Madžarov, a da jih je v zameno prodal Nemcem. Kako jalov izgovor! Zdi se, da gospodje ne poznajo zgodovine. V šoli smo se učili, da je mladi avstrijski cesar Franc Jožef obljubil Jelačiču, da bo dal njegovi domovini svobodo, če se mu posreči premagati upornike. Ko je ban upornike res premagal, cesar svoje obljube pod vplivom svoje okolice ni izpolnil. Avstrijski dvor pač ni bil Slovanom nikoli naklonjen, ker se jih je bal. Bana in njegove hrabre borce je to močno bolelo in ga tudi spravilo v prezgodnji grob. Vsak količkaj pameten človek lahko takoj razume, da so imeli komunisti pri tem dejanju druge namene: bali so se banovega spomenika, ker je bil pač Hrvatom simbol svobode.

Zanimivo je tudi dejstvo, da so se spomnili šele po dveh letih »svobode«, da je ban reakcionar. Če koga pokličejo na odgovor za stare grehe, se še da kako razlagati in opravičiti, češ da je morda delal na skrivaj in so šele sedaj prišli na/dan njegovi »zločini«. Da pa proglase za reakcionarja nekoga, ki je že skoro celo stoletje v grobu, tega ni mogoče razumeti in še manj opravičiti. Če bo šlo tako naprej, bodo najbrže nekega dne proglasili za reakcionarja tudi Matija Gubca, ki je bil dober revolucionar, a slab taktik, in to bi se mu moglo šteti v greh. Kdo ve, če ne bo ista usoda zadela celo samega Judeža Iškarijota? Njega bi tudi mogli obtožiti reakcionarstva, ker je »ceno prodanega«, trideset srebrnikov, vrgel pred noge buržujskim farizejem in velikim duhovnikom, mesto da bi jih bil dal revnim proletarcem.

Jelačičevega spomenika ni več. Gospodje na krmilu so se oprostili strahu, a najbrže so ga tudi to pot taktično polomili. Hrvatski narod je zaplakal v tihi boli, ko so mu uničili tako drag spomin, in ne bo nikoli pozabil tega dejanja.

—0—0—0—0—0—0—0—0—0—0—0—0—

KULTURA

Giuseppe Jurčič, Giorgio Kozjak, giannizzero sloveno. Traduzione dallo sloveno di *Ferdinando Kolednik*. Istituto di propaganda libraria, Milano. — Roman »Jurij Kózjak« je izdal Jurčič na Levstikovo pobudo l. 1864. Snov je zajel iz pripovedk svojega deda o turških napadih, iz zgodovine stiškega samostana in iz Valvazorjevih zapiskov. Vsebina je znana: slovenskega dečka odpeljejo Turki in ga na Turškem vzgojijo v janičarja; ko pa pride z njimi napadat in ropat slovenske kraje, najde svojega rodnega očeta in svoj dom. — »Jurij Kózjak« je Jurčičevo mladostno delo; ko ga je dal v tisk, je imel šele 20 let. Vendar je v njem toliko umetnin, da je tudi danes svež in zanimiv.

Naš rojak dr. Ferdinand Kolednik je l. 1939. prevedel roman v francoščino. Francoska javnost je knjigo z veseljem sprejela. Georges Goyau, tajnik Francoske akademije, ji je napisal lep uvod. Pohvalno se je o njej izrazil n. pr. tudi pesnik Paul Claudel. L. 1944. je »Jurija Kózjaka« prevedel F. Kolednik v hrvaščino. Zdaj ga je pa prevedel tudi na italijansko. Spredaj je natisnjen Goyaujev in Cappozzijev uvod. — Prevajalcu smo iskreno hvaležni, da tako pridno pomaga seznanjati druge narode z našim slovstvom. Do zadnjega časa nas niso skoraj nič poznali. Zelo želimo, da bi Kolednikove prevode pridno kupovali in čitali. Zaradi zanimivosti jih bo tudi naš človek, zlasti študent, rad vzel v roke.

Shod III. reda bo v nedeljo dne 16. novembra ob štirih popoldne v cerkvi sv. Ivana.

Ali si vernik ali praznoverec?

I.V. Sergejev, Znanost in praznoverje. Ljubljana. Mladinska knjiga, 1946. — Pisec te iz ruščine prevedene knjižice opisuje in pojasnjuje na 31 straneh razne vrste praznoverja. Slovenski čitatelj si bo takoj mislil: Pri nas takega praznoverja že zdavnaj ni več. Naši ljudje so dovolj izobraženi, da lahko ločijo resnico od praznoverja. Pred praznoverjem svarijo pri nas duhovniki v šoli in cerkvi, že ko n. pr. razlagajo vprašanja katekizma o vedeževanju, čarovanju itd. Seveda je pa možno táko praznoverje na Ruskem, kjer je ljudstvo marsikje še neizobraženo, zlasti pa ker nimajo verskega pouka.

Kakšen namen je torej imela založba *»Mladinske knjige«*, ko je ta Sergejev spis dala prevesti v naš jezik, ko je prevod založila ter ga za propagandno nizko ceno poslala v svet? Pač ne namena, iztrebiti še zadnje morebitne ostanke praznoverja, ampak namen, vreči *vero* v isti koš kakor praznoverje in jo s praznoverjem vred osmešiti in obsoditi. Kar na lepem namreč čitamo na zadnji strani: »V deželi Sovjetov ne zastrupljajo otroškega razuma z *religioznimi* in praznoverskimi *bedarijami*.« Tako torej: Religija ali verstvo je istega kova kakor praznoverje; verstvo je podobna bedarija, kakor je praznoverje! To trditev prikrito vsebuje tudi naslovna slika: pred surovo izdelano malikovo glavo se globoko klanja in krivi bosonog človek v vzhodni halji in pokrivalu; ta človek je torej zastopnik vseh tistih množic, ki molijo ali izkazujejo kakršno koli čast Bitju ali bitjem ali dogodkom, ki so po njihovem naziranju nad vidno naravo; torej je obžalovanja vredni zastopnik vseh množic, ki imajo kakršno koli vero. Že prej nekolikokrat sikne iz besedila posmeh na vero, n. pr. na str. 10: »V neprehodnih gozdih je praznoverje povzročilo prve molitve.« Ali že prej se na str. 7 ponorčuje iz tistih, ki še verujejo v angele in zle duhove.

(Nadaljevanje prih.)

URH in ŽEF

Urh in Žef sta sedela pri Obljubku na severnem kolodvoru v Gorici in z velikim užitkom srkala sladko rebulo. — Urh je poslušal prijatelja in se z njim menil o vsakovrstnih dogodkih zadnjih dni, a v razbeljenih možganih se je ukvarjal samo z usodo tistih, ki so ostali onstran žične ograje. — Kar naenkrat mu je prišla na um prava podoba njihovega položaja. — Udaril je po kozarcu in se dvignil ter spregovoril vsem, ki so bili v tisti sobi:

»Velecenjeni gostje! Obljubkova rebula je sicer dobra in topla, pa le nima tistega učinka kot prejšnja leta. Vsi se nekam kislo držimo, nekako tako kakor gledalci kake napete igre, ki nima ob zaključku nobenega konca. — Da pozabite na slabo zaključeno žaloigro ali veseloigro, vam hočem povedati basen, ki se je ob tem dobrem briču porodila v moji glavi.

—*—

Mačke so sklicale miši na miting. Glavna govornica je prav milo mijavkala in dopovedovala: Zdaj mora biti konec krivic, neenakosti, prepirov ter klanja med mačjim in mišjim rodom. Zato si bomo z udarniško požrtvovalnostjo zgradile velik železen skopec in se tam skupno naselile ter ločene od krutega imperialističnega sveta v miru živele. Prepirov med mačkami in mišimi so bili krivi prav za prav psi, ki so sovražili ene in druge ter druge na druge hujskali. — Miši so pritrjevale. Posebno mlajše so od navdušenega cviljenja skoraj popokale. Vendar so se našle nekatere starejše miši, ki so imele resne pomisleke. Dejale so: »Miške, bodite previdne! Mačka je mačka in po svoji naravi žre miši. S tem zborovanjem se pa njena narava ni spremenila, čeprav mijavka danes prijazneje kot sicer«. — Ves mladi mišji rod je pa starejše miši pregnal z zborovalnega podstrešja kot reakcionarke, ki ne razumejo, da je zdaj napočila nova doba pravičnosti, enakopravnosti in bratstva.

Mačke in miške so si zgradile skupni dom z železno ograjo in se v njem naselile ter z veseljem popivale in glodale ob zalogah, ki so jih ugrabile reakcionarnim mišim in psom. — Nekaj časa so se mačke in miši kar dobro razumele in so noč in dan plesale.

Nekega dne pa se je oglasil izza ograje hud cvilež in neka zaskrbljena mati mišjega rodu je spoznala glas svojega zaroda in takoj pohitela k skopcu, po čigar notranji ograji so miške skakale in plesale prav brezskrbno. »Kaj pa delate tu, miške, ali ne slišite, kako vaše sestre milo cvilijo? Gotovo jih mačke koljejo!« — Ena izmed najbolj lahkomiselnih je odvrnila: »Če jih, so gotovo kaj zagrešile! Pri nas je disciplina. Nam se ni še nič hudega zgodilo. Saj vidite, kako smo srečne in vesele«. Stara miš je ostrmela: »Miške moje, kam ste prišle! Vidim, da se vam še ni zgodilo nič hudega, in vem, da vas mačke ne morejo vseh že v par dneh pogoltniti, saj sicer bi tudi same kmalu poginile«. In stara mati je odšla z žalostnim obrazom in je tožila: »Kdor ne uboga, ga tepe nadloga.«

—*—

Večina poslušalcev je vzela Urhovo basen z odobravanjem na znanje. »Tako je, prav tako!« so klicali in pripovedniku napivali.

Toda pri sosednjem omizju je bilo tudi nekaj takih, ki hodijo čez mejo in so onstran rdeči kot okrvavljene roke, tostran pa beli kot preganjana nedolžnost. Ti so se prestrašili in se hitro odpravili, da sebe opravičijo, ker so zašli v tako reakcionarno družbo, Urha pa ovadijo.

Ob odhodu so glasno pozdravili: »Zdravo!« Urh pa je vzkipel in jim zabrusil v obraz: »Dovolj je tega zdravja! Pošteni ljudje si prepovedujejo ta pozdrav, ki diši nekaj let sem po slepoti, in hudobiji, po hinavščini in neznačajnosti, po krvi, solzah in obupu. Ne izzivajte poštenih ljudi s tem pozdravom! Meni se trgajo ob njem živci, mi vre kri in me bolijo vse mišice in kosti. Pa brez zamere!«

Užaljeni dvoživci so šli in Urha ovadili. In sklenjeno je bilo, da ga še isti večer ugrabijo in tudi njega vržejo v železni skopec.

Pa se je zgodilo drugače.

—*—

Komaj so bili pol ptiči in pol miši odšli, je prišel sel iz Trsta, ki je sporočil Urhu, da se mora takoj podati na postajo in odpotovati v Trst, kjer ga čaka povabilo argentinskega konzulata v Rimu, naj se nemudoma zglasi tam in se pripravi na potovanje v Ameriko.

LISTNICA UPRAVE

Nekaterim družinam pošiljamo danes na ogled naš list v upanju, da bodo postale njegove prijateljice in naročnice.

DAROVI ZA LIST:

Begunec 500; Mramor iz juga 300; delavec iz ladjedelnice v Tržiču 100; N. N. namesto krizantem na materin grob 500; Bric in njegov prijatelj prispevata za tretjo stran lista 200; N. N. od tam, kjer burja piha, 1000; N. N. od Sv. Antona v Trstu 500; N. N. Novara 100; begunci iz Libušenj 150 lir. — *Bog povrni!*

Odgovorni urednik
Dr. BONAVENTURA MAHNIČ
Katoliška tiskarna — Gorica

Hlapec Ferjan

»Ljubi Ferjan! Od Bregarjevega očeta sem zvedela, kje se nahajaš, in zdaj ti morem slednjič napisati pismo. Predvsem ti moram povedati nekaj, kar mi je težilo srce in me še vedno bridko vznemirja. Tedaj, ko so te prijeli in odpeljali v zapor, sem se v prvem strahu tako nerodno vedla, da si morda menil, da te imam za krivega. Ne, prav gotovo ne! Niti za trenutek nisem dvomila o tvoji nedolžnosti vsa dolga tri leta. To mi moraš verjeti, resnico govorim, Bog mi je priča. Rada bi te bila obiskala v ječi, toda nikakor mi ni bilo mogoče. Saj veš, kako nezaupna sta bila moja teta in stric. Nikdar si tudi nisem upala ti pisati, ker sem se bala, da bi prišlo na dan, kar sva si obljubila, da ohraniva tajno. Toda strašno si se mi smilil in večkrat sem prejokala cele noči nad tvojo nesrečo. Ni minil dan, da ne bi z ljubeznijo nate mislila in zate molila. Ko je bila tvoja nedolžnost javno razodeta, sem bila neizmerno vesela in sem te dan na dan pričakovala. Toda ti ne prideš in se nič več ne oglasiš. Zakaj neki? Ali ti je kdo kaj slabega o meni povedal? Ali si se sam premislil in bi se rad umaknil od tega, kar sva se domenila? Jaz ti že pustim svobodo in ti ne štejem v zlo, če si prišel do drugačnega sklepa. Toda jaz ti ohranim zvestobo in te bom rada imela vse svoje žive dni. — Da sta teta in stric Šmon umrla in kako je zdaj s Hudovernikovo hišo, so ti že Bregarjev oče povedali. Tu še ostanem, dokler se ne konča zapuščinska obravnava. Potem pojdem k svojemu po poli bratu Valentinu, ki ima doli v Slivnici lepo hišico, in mu bom gospodinjila. Tine je dober, pošten človek, ki ga imam posebno rada, že zaradi tega, ker je moj edini bližnji sorodnik. Zelo sem vesela, da grem lahko k Tinetu, če že moram iti od tukaj; kajti sicer bi ne vedela, kaj početi. Po svoji teti in stricu ne bom podedovala ničesar, toda Bregarjev oče so rekli, da dobim plačo vsaj za deset let nazaj, in to znese že lep denar. Nekaj od tega moram dati svojemu bratu Tinčetu, ker je potreben; ostalo pa bi rada tebi darovala in zelo bi me veselilo, če bi hotel sprejeti. — Ob sklepu, ljubi Ferjan, te prosim, odpusti mi, če sem te s čim razžalila, in odpiši mi nekaj vrstic. Še ljubše mi bo, če prideš kmalu kaj sem in mi napraviš to veselje, da te zopet vidim. Pošilja ti tisoč pozdravov ljubeča te

Hudovernikova Milka.«

(Nadaljevanje sledi)